

IAA:N KOKOUKSET SYDNEYSSÄ 15.5 –17.5.2003 / Accounting committee

29/5/2003

15:39

IAA:n Councilin ja komiteoiden kokoukset pidettiin Sydneyssä 15.5 – 17.5 2003.

Accounting committee

Accounting-komitean tehtävänä on käsitellä tilinpäätöksiin ja kirjanpitoon liittyviä asioita. Tällä hetkellä sen ylivoimaisesti tärkein tehtävä on kommentoida IASB:n työtä ja valmistella uusiin kirjanpitoikäytäntöihin liittyviä aktuaarisia standardeja.

Aluksi todettiin, että tarkoituksena olleessa tavoitteessa siirtää komiteassa käytävä keskustelu IAA:n kotisivujen keskusteluryhmään ei olla onnistuttu. Kokouksessa esitettiin myös sellaisia mielipiteitä, että keskustelu voi sittenkin olla parempi käydä list-serverin kautta, vaikka siinä alkuperän jäljittäminen ja dokumentointi onkin hankalaa. List-serverin etuna on se, että uusi puheenvuoro aina tulee ruudulle valmiina sähköpostina ilman, että sitä täytyy erikseen hakea keskusteluryhmästä.

Keskustelua käytiin jonkin verran myös IFACin eli kansainvälisen tilintarkastajien yhdistyksen sisällä toimivasta Internal Auditing and Assurance Standard Boardista. Se valmisteleekin standardeja tilintarkastusraporteista ja vastaavista asioista. Kyseinen elin on aktuaarien kannalta sikäli kiintoisa, että sillä on mietittävänään hyvin samantapaisia asioita kuin aktuaareillakin tulevien standardien suhteen on. Esimerkiksi mikä on standardien pätevä kieli, jos standardista on useankielisiä versioita (IAA on virallisesti kaksikielinen), kuinka kauan sama tilintarkastaja voi tarkastaa samaa asiakasta yhteen menoon (esimerkiksi Englannissa tilintarkastustoimiston aktuaareilla on seitsemän vuoden rajoitus nykyäänkin) ja ns. vertaisarviointi. Mm. USAn vakuutusvalvojen yhdistys NAIC ottaa hyvin paljon mallia tilintarkastusstandardista laatiessaan vastaavia standardeja aktuaaripuolelle. Nämä voivat aktuaarien osalta kuitenkin olla enemmän kansallisia kuin IAA-asioita.

Suomalaisten hyvin tuntema Paul McCrossan piti hyvän tilannekatsauksen IASB:n tämän hetkisestä työstä. Hän kertasi finanssi-instrumenttien, finanssivarojen ja finanssivelkojen sekä vakuutus- ja eläkestandardien välisen IASB-hierarkian. Käsitteellisestihän eläke- ja vakuutusasiat ovat finanssi-instrumenttien alaryhmä. Kuitenkin IASB:n työskentely on lähtenyt alhaalta ylöspäin eli Employee Benefits-standardit tehtiin ennen pureutumista finassistandardeihin. Seurauksena on, että aikaisemmassa vaiheessa syntyneet epäjohtonmukaisuudet alkava nyt näkyä.

IASB:ssä on myös laajahko aktuaarien ”vastainen” asenne niin, että käytännössä pannaan yhtäläisyysmerkki termien ”actuarial judgment” ja ”actuarial manipulation” välille. IASB:n nyttemmin tekemät vierailut eri yhtiöihin ovat vain lisänneet epäluuloa, kun fair value arvioita tehtäessä on ilmeisesti käynyt ilmi, että monilla vakuutusyhtiöillä voi vieläkin olla merkittäviä vastuita, jotka eivät näy asianmukaisesti tilinpäätöksissä. McCrossan mainitsi kolme keskeistä esimerkkiä: optio annuiteetin ostoon taatulla hinnalla (joka voi olla aikanaan laskettu korkealla korolla ja liian suurella kuolevuudella), taattu minimikorvaus vakuutuksen erääntyessä joko kuolintapauksen tai vakuutuksen päättymisen johdosta sekä taatut minimituotot. IASB:n puheenjohtaja on sanonut, että IASB ei missään nimessä tule

hyväksymään edes vaiheessa 1 sellaisten optioiden näyttämättä jättämistä, jotka ovat jo ”in money” eli ovat jo toteutuneet eivätkä ole enää pelkkiä todennäköisyysarvioita. Täten IASB:n huoli ehkä yllättäen onkin, että vakuutusyhtiöiden vastuut ovat liian pieniä eikä liian suuria niin kuin me Suomessa yhdessä vaiheessa ehkä arvioimme IASB ajattelevan. Aktuaarien uskottavuusongelma on, että edellä mainittujen takuiden arvioimiseen ei tällä hetkellä ole olemassa yleisesti hyväksyttyä kansainvälistä aktuaarista metodologiaa.

IASB jakoi projektinsa noin vuosi sitten vaiheisiin 1 ja 2 suurten kansainvälisten henkivakuutusyhtiöiden painostuksesta. Vaiheessa 1:hän tarkoitus on, että vakuutusvastuisiin sovellettaisiin edelleen nykyisiä kansallisia tilinpäätöskäytäntöjä. Lisäksi aina olisi siirtymismahdollisuus ”parempaan” lähempänä fair valueta olevaan standardiin. Päätöksensä jälkeen IASB on kuitenkin keskustellut mm. vakuutusvalvojen kanssa, jotka ovat entistä enemmän huolissaan vakuutusyhtiöiden taloudellisesta tilanteesta. Lisäksi sijoitusmarkkinoiden kehityskin on pitkään ollut epäsuotuista. IASB näyttää tulleen tulokseen, että tilintarkastajien maine ei enää kestä uusien näyttämättömien vastuiden esille tuloa. Siten keväällä 2002 tehty ”helpotus-päätös” on vedetty ja vedetään takaisin pala palalta. IAA:n työn kannalta tämä merkitsee sitä, että aiemmin myöhemmin käsiteltäväksi lykätyt aihealueet onkin otettava uuteen käsittelyyn.

IASB julkaisee Exposure Draftin vaiheesta 1 tämän hetken tiedon mukaan heinäkuussa, jonka jälkeen on 90 päivän lausuntoaika. Se siis päättyisi lokakuun 2003 aikana.

IAA ja USA:n suurin henkivakuutusyhtiöitä edustava edun-valvontajärjestö ACLI ovat tehneet McCrossanin aloitteesta yhteisen selvityksen, jossa on tutkittu fair valuen ja deferral and matching –periaatteen ominaisuuksia käytännön esimerkkien avulla. Tutkimuksen tulokset on esitelty IASB:lle, johon ne McCrossanin mukaan ovat tehneet suotuisan vaikutuksen. Ideana ko. tutkimuksessa on osoittaa, että varat ja velat pitäisi arvioida samalla menettelytavalla. Raportti on löydettävissä IAA:n kotisivuilta Accounting Committeeen Sydneyn kokouksen esityslistan liitteenä. McCrossan on yrittänyt saada samanlaista tutkimusta aikaiseksi myös vahinkovakuutuksesta siinä kuitenkaan toistaiseksi onnistumatta. Kokouksessa käytiin jonkin verran keskustelua siitä, miten voimakkaasti IAA voi esiintyä yhdessä edunvalvontajärjestön kanssa. Tutkimusta sinänsä pidettiin objektiivisena, muuta ongelmaksi nähtiin riski IAA:n leimautumisesta liian lähellä vakuutusyhtiöitä olevaksi organisaatioksi.

Vaiheeseen 1 liittyvät tärkeimmät periaatteelliset kysymyksen identifioitiin. Niiksi katsottiin

1. jälleenvakuutukseen liittyvät aiheet
2. varojen ja velkojen yhdenmukainen käsittely
3. Minimum Deposit Floor eli voiko vastuun fair value olla pienempi kuin takaisinostoarvo
4. yhtiön oman luottoluokituksen vaikutus varojen ja velkojen arviointiin
5. aktivoidut hankintakulut IAS 39 - tuotteissa (Investment Contracts) eli vakuutuksissa, joissa ei ole sanottavasti vakuutusriskiä
6. IAS 39 - tuotteisiin liittyvän tappion välitön näyttäminen
7. ylijäämän jakoon osallistuviin tuotteisiin liittyvät asiat

Vaiheen 2 keskeisiksi asioiksi identifioitiin

1. fair valuen määrittely
2. vakuutuksen uusiminen ja uusien maksujen maksaminen
3. tulevat sijoitustuottomarginaalit
4. oman luottoluokituksen vaikutus
5. riskittömän tuoton määrittely
6. upotetut optiot
7. voiton näyttäminen vakuutuksen keston aikana
8. markkinariskilisän (market value margin, MVM) määrittely vahinkovakuutuksessa
9. ylijäämän jakoon osallistuvien vakuutusten käsittely
10. käytettävien mallien parametrien kalibrointi markkina-arvoihin.

Eräitä aihealueita ehdittiin kokouksessa myös käydä läpi vaikkakin varsinaisia päätöksiä tekemättä. Keskusteltiin myös muun muassa siitä, miten usein aktuaarin tulisi päivittää

tekemiään oletuksia uuden tiedon karttuessa: jatkuvasti pieniä korjauksia vai suurempi korjaus kerralla. Tässä uskottiin vahinko- ja henkivakuutuksen käytännöissä olevan eroja. Ongelmaksi nähtiin myös se, että kun nykyisten IASB:n kaavailuiden mukaan vakuutuksen myyntihetkellä ei saisi näyttää voittoa, se johtaa käytännössä usein negatiiviseen markkinariskilisään, joka ei ole loogista ja tuskin IASB:n tarkoittama tilanne. Saman tyyppinen tilanne syntyy siitä, että jo vaiheessa 1 pitää tehdä ns. Loss Recognition Test eli jos sopimus näyttää tuottavan tappiota, tämä tappio on näytettävä heti riippumatta siitä mitä kansallista tilinpäätösstandardia noudatetaan. Testin tekeminen edellyttää periaatteessa vaatii fair valuen laskemista jo vaiheessa 1. Käytiin myös keskustelua siitä, mikä olisi markkinariskilisen laskemisessa käytettävä mittari ja sopiva riskitaso. Ehdotettiin mm. noin 60-80 % luottamustasoa (=VaR) tai samalla todennäköisyydellä laskettavaa ns. TailVaR:ia (tunnetaan myös nimillä Tail Expectation ja Policyholders' Expected Shortfall) eli odotettavissa olevan tappion suuruutta ehdolla, että tietty riskiraja ylitetään. Moni oli sitä mieltä, että paras olisi käyttää keskihajontoja ja että markkinariskilisen tason tulisi riippua ao. vakuutus sopimusten riskillisyydestä. Asiasta ei päätetty mitään.

Sovittiin, että pyritään järjestämään komitean seuraava kokous syyskuun alkupuolelle, jolloin valmisteltaisiin lausunto IASB:n Exposure Draftista. Kokous voitaisiin pitää samassa yhteydessä kuin IAIS:n oma tilinpäätöskomitea pitää kokouksensa.

Lisätietoja: Jukka Rantala (standardialakomitean jäsen), Suomen edustaja pääkomiteassa on Markku Paakkanen.